

„Neočekivani rečenični obrati, duhoviti i inventivni, nepotrošeni, stvaraju lepotu pripovjednih, živih slika koje se nižu u mahnitom ritmu želje da se ispričaju u dahu.“

Iz obrazloženja žirija Nagrade „Mirko Kovač“

„Roman pokazuje izuzetnu snagu uspevajući da o ratu i ideologiji progovori kritički na književan način, da ne zapadne u banalnost i opšta mesta a opet uspevajući da bude otvoren i direktan poput te banalnosti koju iznosi na videlo.“

Bojan Vasić

„Pesnički raspojasano štivo kroz koje se nelako probijate, pod stalnom pretnjom gubljenja u baroknoj šikari reči. Ostaju utisci, neke osunčane slike, žamor jednog života, miris jedne završene epohe.“

Aleksandra Glovacki

„*Misisipi*, premda o ratu govori tek sporadično, nedvosmisleno prerađuje dječji doživljaj devedesetih.“

Dinko Kreho

„Ovaj roman traži čitaoca-kaskadera, čitaoca poput Denijevog oca koji u filmskoj simulaciji Kosovskog boja sasvim neherojski strada. Možda je dakle preporuka, možda upozorenje: Tabaševića u svakom slučaju čitate na vlastiti rizik.“

Boris Postnikov

„Ne pamtim zadugo ovakav početak, ovako na scenu ulaze ili komete-propalice ili budući klasici. Pa dobro, šta god da bude, u redu je, svaka čast.“

Teofil Pančić

OD ISTOG AUTORA

PA KAO
ZABLUDA SVETOG SEBASTIJANA
NOĆNE REČI

V L A D I M I R
T A B A Š E V I Č

T I H O

T E Č E

M I S I

S I P I

Copyright © 2015, 2025 Vladimir Tabašević
Copyright © ovog izdanja 2025, LAGUNA

T I H O

T E Ć E

M I S I

S I P I

Sadržaj

Reč autora	9
Predgovor (<i>Ivica Buljan</i>).	13
TIHO TEČE MISISIPI	17
<i>O autoru</i>	131

Ovaj roman posvećujem Deniju

1

Letovao je ovaj put bez zezanja, otišao je samo da pliva i da se hrani ribom, da jede smokve i da se hrani smokvama i hlebom, pa onda naveče ribom, i tako, da vodi zdrav život, da ne razmišlja previše o seksu, što je bilo najbitnije, da se sunča i, ako bog da, uspava na dušek, da se počasti šampitom, da se ne trudi ali da ipak očekuje da će se živ, zdrav i naplivan vratiti sa mora, da će se na plaži, razume se, pominjati njegov kraul danima nakon što produži, na povratku kući, u rodnu grudu, koja i nije njegova rodna gruda, nego rodna gruda njegovog đeda kog i ne poznaje, ali koja mora da se ima, jer tako nalažu mrtvi, i tako on, posle plaže, nije hteo da se tušira jer je voleo da ga grebucka so ispod majice, voleo je da tumači samog sebe dok jede smokve, voleo je da se zapuši na terasi i da mu se oko glave stvara dimna masa u kojoj gleda neka pička da zatalasa.

Sunce je bilo iznad njega locirano uvek u ljubavi, tako je on video taj položaj, sunce je zvao Peđa, od

kuće do plaže bilo je nekih desetak minuta hoda, na tom putu prelazio je šine, Peđa ga je čuvao, motrio na njega, dok ide u duboko, i dok leži, opružen po kamenčićima, uvek on i Peđa, taj tandem koji je more činio morem, i ništa strašno ovog leta nije moglo da mu se desi, to je znao, da nije bio previše posvećen svom odmoru, svojoj potrebi da izduva, da oladi jaja, da otrese kera, sve to je hteo da uradi, sam, za desetak dana, u emotivnom ćorsokaku, i naravno da su se kočije njegovog letovanja otrgle kontroli, i naravno da je ispaštao, i naravno da nije jež bio u pitanju, iako bi ga u takvom stanju i jež dotukao, ali nije jež, nego nešto mnogo prepredenije, mnogo dublje, doduše, takođe sa dna, ali nekako iznenađujuće, kao da mu je život gurnuo šargarepu u facu i rekao mu: „eto ti sad, budi Sneško, jebo te Peđa“.

Sav musav od šampite, išao je ka plaži, papuče su bile toplije nego inače, to je, da je hteo da čita znakove, mogao da bude neki znak, ali, nažalost, totalno se lišio svih potreba za tumačenjem sveta, u njemu je učestvovalao bez ikakve potrebe da ga sazna, čak ga se njegovo postojanje nije ticalo više od toga da se o njegovom kraulu, koji je neznatno stilizovao, progovori tog leta, i to je, za njega, bilo sve od spoljnjeg sveta što je priželjkivao, da neki devojčurak kaže u sebi: „eto, pogle, ovaj plivač je dobar plivač, iako meni nepoznat, možda će jednom postati nepoznat junak, ko će ga znati“, i sa takvom formulacijom, on bi bio zadovoljan, dovoljno mu je bilo da kroz glavu nekog devojčurka ta misao prođe kao on što svojim telom probija vodu kad skoči sa doka, i da sa svetom ostane u krajnje prijateljskim

odnosima, da se ne zamere jedno drugom, i da sve bude u bitovima, kao i uvek, jer je prečesto umeo da kaže, sve je u bitovima, bit je u bitovima i bitovi su bit.

Neposredno pored njega, na plaži, ležala je neka smežurana dramaturškinja, dobrog pigmenta, istini za volju, koja je uzimala Peđu na sebi svojstven način, kao da je učila od guštera kako da Peđa najbolje ulazi pod kožu, iako starija nego što se to na plaži pretpostavljalo, u uglovima opažanja u kojima vlada zajedničko mišljenje, jer dan na plaži, nekako svi u svojim doživljajima dele, u njemu učestvuju zajedno, iako su rasparčani na mikrosvetove, suncobranima, ležaljka-ma, imenima, prostorima u pesku u kojima dečurlija ispituje stvarnost tako da je ne stavlja u usta prečesto, nego, može se reći, sebe stavlja u tu stvarnost, i putanjama kojima neki devojčurak postane žena od svog peškira do vode, u očima nekog sredovečnog inženjera, ili profesora hemije na odmoru, koji to naglo odrastanje devojčice sebi objasni kao brigu za svog sina, kuronju, koji, takođe, mora imati svog sina, koji se mora replicirati, množiti, replicirati, i zatim, i imenovati, i svi ti putevi postoje na jednoj plaži, i mogu se opaziti, ukoliko je nekome stalo da uđe u razloge tih granica, ali, ljudima, uglavnom, najviše odgovara da svoje oko samo ubace u tuđe prostore, jer prostori i međe i postoje da bi se u njih ubacivalo oko, i da bi se, onda, dovlačilo sebi, nazad, sa nekim ulovom, jer loviti ima smisla jedino ukoliko se ulovljeno, pre nego što ga pojedemo, posmatra u svojoj smrti, u svojoj ulovljenosti, u svojoj nepomičnosti, kada nam postaje jasno da je ono tu zbog nas, nama na usluzi, i sve ovo,

čitava ova dinamika podele, granica i lova, bila je jasna Deniju, koji je čekao samo da ustane, da se uputi ka doku, računajući na to da i on, kao i svako drugi u tom prostoru plaže, svojim telom i pokretima upada u tu zajedničku optiku, da prolazi linijama i putanjama koje će od njega napraviti ikonu, ili neku bronzanu figuru pored koje će se slikati devojčice koje budu bežale od svojih majki u samostalna letovanja i koje u tim letovanjima budu ispitivale isto ono što su ispitivale i njihove majke u svojim samostalnim letovanjima, ali Deniju je bilo jasno da je njegova sudbina negde drugde, u vodi, ili u trenutku kad svojim dlanovima probija površinu mora, trenutak koji, on veruje, ostaje uspomena svih na plaži, njegov skok kao ishodišna tačka sećanja svih na to letovanje, na odmor, kao način da se doživljene lepote svih uvežu i memorišu jednim skoro pa profesionalnim skokom sa doka, iako nikada, i toga se čvrsto držao, nije bio na liniji profesionalizma u plivanju, ali je, zato, ipak, verovao da otkriva nove pravce, veštine koje će se, tek decenijama zatim, proučavati, i na koje će, što mu je bilo najdragocenije, ljudi koji su imali tu čast da ih vide, pomisliti svaki put kad osete da život ima smisla.

„Vi trenirate plivanje?“, pitala ga je smežurana, žena koja je bila starija nego što se mislilo, pitala ga je, naravno, u njenoj glavi, jer svaki uspešan skok on je morao sebi da objasni onim što je pretpostavljao da drugi misle o skoku, a samim tim, i o njemu, jer između njega i njegovih skokova, nije bilo prevelike razlike, morao je da objasni onim što je pretpostavljao da je u glavi drugih ljudi na koje je taj skok uticao presudno,

i tako je i ovaj put, tek što je bio skroz pod vodom, umočen u jedan njemu blizak svet, već je uspešnost vlastitog skoka posmatrao očima dramaturškinje, olinjale intelektualke koja mora da se ložila na dobre plivače, ali koja je u njima, kako je on mislio, nažalost, videla samo utreniranost, nekakvu posvećenost, a ne i ovo duševno pregnuće koje je, on je smatrao, bilo neosporno karakteristično za njegov stil. Neosporno za njegov stil.

I, stigao je da je zamrzi naprečac, da je tako smežuranu poistoveti sa manjkom kiseonika koji je počeo da ga sprečava da bude riba, sa manjkom koji je uticao na to da zabrinutost ostatka plaže nad njegovom sudbinom traje kraće nego što je on mislio da zaslužuju, i izronio je, besan na pitanje i glupost dramaturškinje, kojoj je, mora se priznati, dao minimalne šanse pre nego što se uputio na dok sa kog će skočiti u sećanja.

Kada se vratio na svoju asuru po kojoj je bilo jasno da je reč o asuri neke istorijske veličine, „lep skok!“, zaista i zapravo mu je izrekla pohvalu, dramaturškinja, laka joj zemlja bila, i izgovorila je to, onako majčinski, i naglo povratila svoju prvobitnu reputaciju žene koja ume na pravi način da proceni kvalitetnog plivača, nekoga ko je svoj život posvetio vodi, ko svoje telo angažuje u kralu tako da se na osnovu tog angažmana može videti kako pliva u svim drugim vodama, u materinoj, u vodama ljubavi, u vodama emocija, i sve to je mislio, tim rečima, i samo se nasmejavao, kao odgovor na njeno zapažanje, napravio se kao da mu do te njene refleksije nije preterano stalo, oćutao je, udario joj neku osvetničku ekserčinu u čelo, osvetničku jer ju

je, pre svega, smatrao odgovornom za ono što mu je prvobitno prošlo kroz glavu, dok je ronio, u vodi tuđih pogleda i oduševljenja, i u vodi mora, što mu je kroz glavu prošlo to da ona misli da je ta estetika njegovog postupka samo izraz utreniranosti, a ne izraz njegovog usuda i načina na koji se on sa tim usudom nosi, i samo je oćutao i pustio je da, polako ali sigurno, već počne da pati za njim, jer prave ljubavi uvek, kako ih je on video, i počinju pravom patnjom.

Drugi su se po toj plaži izležavali i organizovali tako da im vreme ne prolazi isuviše brzo, jer vreme na letovanjima treba da teče nekako umereno i sa stilom, kao i samo odmaranje, uostalom, drugi su se izležavali tako da su njihova tela i položaji koje su ona zauzimala bili način da vreme teče prihvatljivim tempom, da kaplje, da ne curi i ne šiklja, da taj protok bude sa merom i optimalan za odmor, a Deni je ležao kao morski pas, nekako van vremena, za njega letovanje nikada nije presudno značilo odmor, koliko nekakvu pozu pred istorijom, neki akt, flertovanje sa Peđom, dopuštanje Peđi da po njemu sipa solarno seme, Deni je svojim telom činio pleksus kroz koji je cela plaža uzimala učešće u letu, svi ljudi su kroz njegovu rasprostrtost nalazili način da učestvuju u svom odmoru, i sama dramaturškinja, stara koka koju je trebalo skuvati i prosuti sa doka, mimo svojih očekivanja, i ona je nekako referirala, svojim telom i pozom, na to da Deni čini posebno mesto na plaži, na to da se kroz njega cela plaža kreće u istorijski relevantnijem pravcu, i ta saglasnost, to što je tinjalo u glavi matore, i ono što je plamtilo u Denijevom viđenju sebe, to je sve nekako mistično

rezonovalo jedno s drugim na najlepší mogući način, tako da bi samo još jedan, poslepodnevni salto, mogao adekvatno da ilustruje emotivni zaplet između Denija i dramaturškinje koja je, istini za volju, izgledala koju godinu mlađe, možda i zbog toga što je, ko će ga znati, poput Denija, svojim telom u prostoru, drugačije nego drugi, bila izložena vremenu, a ta nategnuta sličnost, bila je jedan od glavnih razloga zbog kojih je Deni stao na ludi kamen spoticanja.

Ona ne može da zna ništa o plivanju i skokovima, ta ženetina koja je došla ovde da troši svoj novac, koja usled hroničnog nedostatka jebanja u mojim skokovima vidi nešto što neko poput nje, neko ko ima novac a kome fali jebanja, ne može da vidi u mojim skokovima, koja se folira da u mojim skokovima vidi to što priča da vidi, ženetina koja mi priča da vidi to u mojim skokovima što ja mislim da se u mojim skokovima zaista vidi, samo što ona, ta drtina nedoješana, ne zna da ja znam da ona ne može da vidi u mojim skokovima ono što se ona folira da vidi u njima, a što u mojim skokovima zaista jeste, tako je neki glas išao u Deniju, u njemu, ali, i u svetu, između kojih, sebe i sveta, prečesto nije uspevao da napravi razliku, jer, valjda, prečesto je svet stavljao u usta i znao je da i njega svet stavlja u usta, da je raspolućen između onoga što on sasvim izvesno jeste, i toga što svetina o njemu priča, svim tim rečima kojima se pokušava zahvatiti fenomen Denija, ali naboranoj, kvalitetnog pigmenta, istini za volju, nije mogao oprostiti to što se folirala da u njemu vidi ono što on zna da je u njemu, o čemu, doduše, nije imao previše toga da kaže, ali taj nedostatak jezika i

reći koje bi bacio s mosta svog narcisizma, to je i bilo upravo zbog toga što je on u sebi, za razliku od svih drugih, imao to nešto, to nešto što je lukava zmijetina iz pozorišta na plaži želela da mu ukrade imenujući to „lepim skokom!“.

„Kukavica, nisam znala da si takva kukavica, sa mnom spavaš druga ti je nesanica“, pevao je Deni, da se relaksira, da opusti svoje žile, svoje tetive, čitav taj mišićno-tetivni aparat kojim je svetu objavljuvao artikulisanost svog duha, sve je to Deni opuštao sada, uz pesmu i hrenovke, dok je Peđa nestajao iza horizonta, dok se Peđi spuštao, sve se to preplitalo, i paralelno postojalo, razume se, jer je i on gledao pod suknju kad je bio mali, gledao pod suknju nekim ženama koje su zalutale na svet, koje su preživele sudar koji nije trebalo da prežive, i to je sve njega duboko zakopalo kada je reč o bušotinama na ženskom telu, to i pogledi na mamu dok se lizala sa nekim čovekom, pogledi na mamu kroz ključaonicu, kroz koju će, dugo, dugo zatim, on pogledati opet, i tamo, zamislite, tamo, s one strane, neće videti ništa osim onoga što je video već jednom, a daleko će da udara bubanj sa žurke na plaži, i on će da kaže naglas: draga mama, nadam se da se ti i taj čovek još uvek udarate kao što ovaj čika udara u bubanj, i to će biti sve što će reći, jer je morao nekog vrapca od rečenice da ispusti u etar kako ne bi poludeo, i morao je da pjeva i da posveti pjesmu sebi i svima koji su kao on, „kukavica, nisam znala da si takva kukavica, sa mnom spavaš druga ti je nesanica“, i držao je hrenovku u ruci, krenuo da je stavlja u usta, Peđe već nije bilo

da ga gleda i podržava ili ljubomoriše, što je već samo Peđina stvar, krenuo da je stavlja i da razmišlja o ovoj sa plaže koja je večeras možda baš tamo odakle bije bubanj, dakle, na plaži, koja troši svoje novce i igra, noću se pretvarajući da je još mlađa nego što to uspeva da se pretvara danju, kad je Peđa, dobri prijatelj, razotkriva u podvali, ta prepredena, iskusna mačketina koju takođe treba uloviti kroz neku ključaonicu.

Sutradan je Deni otišao nešto kasnije, dragi naš Deni, nešto je kasnije otišao na plažu, sav umoran od sinoćnje vožnje kroz pustinje libida, i na njegovom mestu ležalo je neko mršavo telo, neki klinac kog je jedino tuberkuloza mogla naneti na obalu, neko ko je došao tu da umre naočigled svih, i svima u inat, i koji je čitao neku knjižurinu, želeći da kaže svima na plaži kako je Deni neko ko lažira postojanje, kako njegovi skokovi nisu nešto na šta treba obratiti toliku pažnju, nego da postoji i nekakva mudrost sveta na koju se ovaj mali priključio i sada je isisava, istiskujući Denija iz fokusa koji mu je sudbina namenila ovog i svakog drugog leta gospodnjeg.

I Peđa je, doduše, prilično snažno sipao po malom tuberanu svoju pažnju, toliko da je Deniju, našem dragom Deniju, srce lupalo i htelo da se otme od ljubomore, ali se iskontrolisao, uzeo je limenku piva, smestio se na sam obod plaže, tako da iz prikrajka motri na sve, ali i da put koji do doka mora da prevali bude dovoljno dug da niko ne propusti njegov hod do ivice sveta i kopna odakle će se hitnuti pravo u istoriju, i legao je, smotren i kivan, čuo da ga neko doziva, napravio

se lud, uzeo gumenu bočicu kantariona, pljusnuo na dlan, udario se po plećima, promazao, zamislio da su ruke koje ga dodiruju tuđe, ostao tako neko vreme zavezan svojim rukama i željom, pretvoren u čvor, sapet, nezadovoljan, razmrsio se, uzeo pivo, naćeo ga, gucnuo, drčno Peđi okrenuo leđa i zadnjicu, obelodanilo svetu da ima pederske namere s njim, nastavio da pije, pomislio na matorku, uzbudio se, češnuo se dole, ustao, dovršio pivo stojeći, lišio se konzerve, krenuo ka doku, istrpeo oči koje su se po njemu kaćile kao udice, presekao mreže koje su ga sapinjale i vezivale da ne uradi ono što je samo od sebe htelo iz njega da navali kao povračka, došao na ivicu, pogledao ispred sebe, u more, u plivače, i rekao: „Plivajte, ne okrećite se za mnom, ja sam prazna čaša, stativa obična, metak koji je potrošen i koji nije ubio, nije ni ranio, nego onaj svadbeni, u lošem kontekstu, u nikakvom kontekstu, onaj koji se nada da će upasti u nečiju lobanju po sili gravitacije a ne po nervu ubice koji ga ciljano smešta u organe, u puls, u vene, u krv, plivajte, ja sam bled, vrana, nenaoružan i ipak samo sin čistača bazena, ne okrećite se osim po vazduh, braća smo, ali na nebu je reka u kojoj ćemo se krstiti i prdeti, a gore, iznad nas, puca to nebo u koje mi pucamo, jer tako je sa dvosmernom komunikacijom, šaljemo molitve, čistači svih bazena, ujedinite se, šaljemo molitve, jer teško je biti sin čistača bazena i kradom se u bazenu kupati, kupati se i čekati pogled koji neće značiti ništa i koji će, istovremeno, značiti sve, koji će te ugušiti, pogled gospodina P. koji ti očima kao kredom crta život, dok

ti maštaš, lep kao kiša, da si sin čistača koji neće pasti sa konja, čistača koji neće biti mrtav onda kada tvoji skokovi i kraul budu najlepše sijali, kao još neosvojeno, ali obećano, zlato, ili kada budeš spreman, napokon, da skočiš u Misisipi.“